

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 224 / 2014
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίαση της 17^{ης} Ιουνίου 2014

Σύνθεση

Πρόεδρος : Ιωάννης Τριάντος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Ανδρέας Χαρλαύτης, Μεταξία Ανδροβιτσάνεα, Βασιλική Πανταζή,
Γεώργιος Ανδρέου, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Αδαμαντία
Καπετανάκη, Νομικοί Σύμβουλοι Ν.Σ.Κ.

Εισηγήτρια : Αδαμαντία Καπετανάκη, Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος : 259798/27-12-2013 του νηδδ με την επωνυμία «ΕΝΙΑΙΟ
ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ» (ΕΤΑΑ/ΤΑΝ).

Περίληψη Ερωτήματος : Αν με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 20 του Ν. 2556/1997 καταργήθηκαν οι καταστατικές διατάξεις του ΕΤΑΑ/ΤΑΝ και ιδίως η διάταξη που προβλέπει να συντρέχει (μετά της αναπηρίας) και απορία του τέκνου καθώς και η διάταξη που προβλέπει συνέχιση συνταξιοδότησης των φοιτητών μέχρι τη συμπλήρωση του 25^{ου} έτους (σε αντίθεση με το 24^ο που προβλέπει το άρθρο 20 του Ν. 2556/1997).

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Ν.Σ.Κ. γνωμοδότησε ως ακολούθως :

I. Στο έγγραφο ερώτημα αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι:

(Α.) Ο συνταξιούχος (τέως δικηγόρος) Κ. Στ. απεβίωσε την 11/1/2000 αφήνοντας στη ζωή τη χήρα σύζυγό του, που συνταξιοδοτήθηκε από το Τ.Ν., και το γιο του Δ., άγαμο και ενήλικο τέκνο του, που συνταξιοδοτήθηκε από 2/4/2003 ως άπορος και ανίκανος για την άσκηση οιασδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος.

Μετά τον θάνατο της μητέρας του ο Δ. ζήτησε αναπροσαρμογή του ποσού της συντάξεως που λαμβάνει (από δικαίωμα του θανόντος πατέρα του λόγω ανικανότητας και απορίας), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Ν.730/77, αφού, σύμφωνα με υπεύθυνη δήλωσή του, δεν είχε μεταβληθεί η οικονομική του κατάσταση.

Η αναπροσαρμογή του ποσού της σύνταξης του Δ. εγκρίθηκε από 11/11/2009 μέχρι 31/3/2011, εφόσον θα συνέχιζαν να υπάρχουν οι προϋποθέσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Ν.730/77, επειδή κρίθηκε ότι δεν προσπορίζεται τα προς το ζην από εργασία ή περιουσία.

Το ΓΛΚ με το υπ' αρ. πρωτ. 142979/2009/25-2-2010 έγγραφό του γνωστοποίησε στο ΕΤΑΑ-ΤΑΝ την με αριθ. 906/23-2-2010 συνταξιοδοτική πράξη, σύμφωνα με την οποία ο Δ. δικαιώθηκε συντάξεως από το Δημόσιο Ταμείο από δικαίωμα της θανούσας μητέρας του λόγω ανικανότητας από 11/2/2010 μέχρι 10/3/2011 (886,26 €) και με τη με αρ. 78/26-5-2010 Α.Δ.Ε. του Τ.Α.Ν. συνεχίστηκε η σύνταξή του μέχρι 31/3/2011.

Ήδη υποβλήθηκε ενώπιον συμβολαιογράφου η με αριθ. 2.390/6-5-2011 ένορκη βεβαίωση του παραπάνω, καθώς και τα σχετικά δικαιολογητικά για την οικονομική και οικογενειακή του κατάσταση, προκειμένου να κριθεί από τη Διοικούσα Επιτροπή η συνέχιση ή όχι της συνταξιοδοτήσεώς του και μετά την 31/3/2011, από τα οποία προκύπτει ότι εξακολουθεί να είναι άγαμος, καθώς και τα μηνιαία (ακαθάριστα ποσά) έσοδά του (947,04 € από το ΓΛΚ και τα περιουσιακά του στοιχεία).

Σύμφωνα με την ένορκη αυτή βεβαίωσή τόσο η κινητή όσο και η ακίνητη περιουσία του δεν του αποφέρει εισοδήματα. Οι αγροί ανήκουν σε πολλούς συγγληρονόμους και είναι αδύνατη η εκποίησή τους, ενώ το σπίτι στην Καλαμάτα είναι το πατρικό της μητέρας του.

Στην ηλικία των 36 ετών και με την υπ' αριθ. 139/3-11-2011 Α.Δ.Ε. έχει κριθεί ανίκανος για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος με Π(οσοστό) Α(ναπηρίας) 75%, από 1/4/2011-31/3/2014.

Με αυτά τα δεδομένα και επειδή επήλθε μεταβολή στην περιουσιακή του κατάσταση, τέθηκε στην κρίση της Δ.Ε. η συνέχιση ή μη της συνταξιοδότησεώς του και μετά την 31/3/2011 και, σε καταφατική περίπτωση, η διάρκεια αυτής.

(B. 1.) Ύστερα από τη δημοσίευση του Ν. 3865/21-7-2010 (άρθρο 9) του οποίου οι διατάξεις κατισχύουν ως μεταγενέστερες των αντίστοιχων του άρθρου 14 του Ν. 3863/15-7-2010 και αναφέρονται στη συνταξιοδότηση με βάση τα εισοδηματικά κριτήρια – αποκλειστικά των άγαμων ή διαζευγμένων θυγατέρων πλην των ανίκανων με ΠΑ 67% και άνω, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει κενό νόμου ως τα άγαμα_ενήλικα αγόρια, στα οποία το ΕΤΑΑ-TAN χορηγεί σύνταξη βάσει των καταστατικών του διατάξεων (άρθρο 7 Ν. 730/77), εφόσον αποδεικνύουν ότι είναι άπορα και ανίκανα για άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος και η ανικανότητά τους επήλθε διαρκούς της ανηλικότητας τους, σε αντίθεση με το Δημόσιο, που ουδέποτε είχε αντίστοιχες διατάξεις.

Το Δ.Σ. του Ταμείου, με τη με αριθ. 203/1.11.2012 Α.Δ.Σ. αποφάσισε να υποβληθεί ερώτημα στο Ν.Σ.Κ. για το ακόλουθο θέμα: Ύστερα από τη δημοσίευση του Ν.3863/5-7-2010 (άρθρο 14) αλλά και του Ν.3865/21-7-2010 (άρθρο 9), οι διατάξεις του οποίου κατισχύουν ως μεταγενέστερες, επήλθαν μεταβολές στη συνταξιοδότηση των ενήλικων άγαμων/διαζευγμένων θυγατέρων.

(2. α.) Επειδή όμως, υπήρχε κενό ως προς τη συνταξιοδότηση των άγαμων ενήλικων αρρένων τέκνων, τα οποία το ΕΤΑΑ-TAN συνταξιοδοτεί μέχρι σήμερα, σύμφωνα με τις καταστατικές του διατάξεις, εφόσον είναι άπορα και ανίκανα για εργασία και η ανικανότητά τους επήρχετο διαρκούς της ανηλικότητας, απευθύναμε ερώτημα στα αρμόδια Υπουργείο με το από 22/5/2012 έγγραφό μας για το αν εξακολουθούν να ισχύουν οι καταστατικές μας διατάξεις, οι οποίες ειδικότερα αναφέρουν τα εξής:

Δικαίωμα συνταξιοδότησεως σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου έχουν τα θήλεα άγαμα τέκνα, καθώς και τα αρρενα, ανήλικα και άγαμα τέκνα, καθώς και τα αρρενα άγαμα τέκνα, μέχρι τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας, εφόσον σπουδάζουν σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή

ανώτερες σχολές.

Επίσης, δικαίωμα σύνταξης έχουν και τα άγαμα, άρρενα και ενήλικα τέκνα, εφόσον είναι άπορα και ανίκανα για άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος, και η ανικανότητα επήλθε κατά την διάρκεια της ανηλικότητας (άρθρο 18 παρ. 1 Ν.Δ. 4114/1960, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 730/1977).

Σύμφωνα δε με τις διατάξεις της παρ. 2β του άρθρου 22 του Ν.Δ. 4114/1960, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με την παρ. 1 του άρθρου 11 του ν.730/1977, η σύνταξη στις άγαμες θυγατέρες διακόπτεται μετά την συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας, εάν κατά την κρίση του Διοικητικού Συμβουλίου μπορούν να προσπορίζονται τα προς το ζην από την εργασία τους ή την περιουσία τους, ενώ η διάρκεια της συνταξιοδότησής τους δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 2 ετών και μεγαλύτερη των 4 ετών.

Συνεπώς, από τις καταστατικές διατάξεις του Τομέα Ασφάλισης Νομικών, τίθενται διαφορετικές προϋποθέσεις μεταξύ αρρένων και θηλέων τέκνων για τη συνέχιση της συνταξιοδότησής τους μετά την ενηλικίωσή τους.

Επιπλέον, το καθεστώς συνταξιοδότησης των άγαμων θηλέων τέκνων τροποποιήθηκε με τις διατάξεις της παρ. 9 του άρθρου 9 του ν.1976/1991, σύμφωνα με τις οποίες τα θήλεα τέκνα συνταξιοδοτούνται πλέον με τις ίδιες προϋποθέσεις που προβλέπονται για τα άρρενα παιδιά, με εξαίρεση όσες θυγατέρες είχαν συμπληρώσει μέχρι 17/10/1990 το 50ο έτος της ηλικίας, οι οποίες δικαιούνται σύνταξη εφόσον δεν εργάζονται ή δεν λαμβάνουν σύνταξη από άλλη πηγή, και όχι πριν τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας τους.

(β.) Με το με αριθ. πρωτ. Φ.10041/12664/417/18-7-2010 απαντητικό έγγραφο το Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης, απάντησε ότι το πεδίο εφαρμογής των Ν. 3868/10 & 3865/10 περιορίζεται μόνο στις άγαμες ή διαζευγμένες θυγατέρες, ενώ όσον αφορά τα ενήλικα τέκνα (άρρενα και θήλεα) ισχύουν οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 20 του Ν. 2556/97.

Συγκεκριμένα αναφέρει ότι σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 20 του ν. 2556/1997, το δικαίωμα σύνταξης που προβλέπεται από τις καταστατικές διατάξεις των ασφαλιστικών οργανισμών, πλην ΙΚΑ και ΟΓΑ, για

άγαμα παιδιά, αδέρφια, εγγονούς, προγόνους, θανόντων ασφαλισμένων και συνταξιούχων, καθώς και το δικαίωμα προσαύξησης της σύνταξης για αυτά, παύει με τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους ή σε περίπτωση συνεχίσεως των σπουδών σε ανώτερα ή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, με τη συμπλήρωση του 24ου έτους, εφόσον δεν ασκούν επάγγελμα ή δεν λαμβάνουν σύνταξη από δική τους εργασία. Τα ανωτέρω όρια ηλικίας δεν ισχύουν για παιδιά, αδέρφια, εγγονούς, προγόνους, που είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία, εφόσον η ανικανότητά τους επήλθε πριν από τη συμπλήρωση των προαναφερόμενων ορίων ηλικίας. Επίσης, προβλέπεται η κατάργηση κάθε αντίθετης καταστατικής διάταξης.

Κατόπιν τούτου, θεωρούμε ότι οι καταστατικές διατάξεις του Τομέα Ασφάλισης Νομικών που προβλέπουν τη συνταξιοδότηση των άγαμων ενήλικων αρρένων τέκνων, εφόσον είναι άπορα και ανίκανα (άρθρο 18, παρ. 1, του Ν.Δ. 4114/1960, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν.730/1977), έχουν καταργηθεί με την παρ.1 του άρθρου 20 του ν.2556/1997.

Συνεπώς, επί του ερωτήματός σας, τα άγαμα άρρενα ενήλικα τέκνα συνταξιοδοτούνται εφόσον είναι ανίκανα, η δε ανικανότητα να έχει επέλθει πριν τη συμπλήρωση του 18ου έτους ή του 24ου έτους εφόσον σπουδάζουν, χωρίς να απαιτείται η ύπαρξη απορίας.

(Υ.) Ωστόσο η Διοικούσα Επιτροπή των ΕΤΑΑ-TAN σε συνεδρίασή της, και με αφορμή έγγραφο της Γ.Γ. με αποδέκτη το ΕΤΑΑ-ΤΣΜΕΔΕ και κοινοποίηση στο ΕΤΑΑ-TAN με τίτλο: «ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΕΝΔΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΙ-ΟΔΟΤΗΣΗ ΑΝΙΚΑΝΩΝ ΤΕΚΝΩΝ», απέρριψε την εφαρμογή της διάταξης άρθρου 20 του Ν.2556/1997 στον Τομέα, αποφασίζοντας μάλιστα τη συνταξιοδότηση ενήλικου άγαμου τέκνου συνταξιούχου με βάση τις καταστατικές του διατάξεις, που προβλέπουν ως προϋπόθεση συνταξιοδότησης των ανίκανων τέκνων και την απορία τους.

Στην απόφαση αυτή η Δ.Ε. οδηγήθηκε μετά την τεκμηριωμένη εισήγηση του Δικαστικού Γραφείου του Τομέα, που ανέφερε τα εξής :

Οι διατάξεις του άρθρου 20 του Ν. 2556/1997 αναφέρουν ότι οι διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 997/1979, όπως αυτό τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε

με τις διατάξεις του άρθρου 51 του Ν. 1140/1981 αντικαθίστανται ως ακολούθως:... Το άρθρο 24 όμως του Ν. 1276/1982 αναφέρει ρητά ότι οι διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 997/1979, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με το άρθρο 51 του Ν. 1140/1981, δεν εφαρμόζονται σε ασφαλιστικούς οργανισμούς που διέπονται από δικές τους καταστατικές διατάξεις, οι οποίες ίσχυαν πριν από τις πιο πάνω μεταβολές, επαναφέρονται δε σε ισχύ οι καταστατικές αυτές διατάξεις. Κατά συνέπεια, επανήλθαν σε ισχύ από 1/9/1982, ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του νόμου αυτού, οι προγενέστερες καταστατικές διατάξεις των άρθρων 7 και 11 του Ν. 730/1977, οι οποίες προέβλεπαν για την ανικανότητα των απόρων τέκνων.

Τα αυτά ακριβώς δέχθηκε και η 3428/7-11-1988 Α.Δ.Σ. του τέως Ταμείου Νομικών, η οποία εξακολούθησε να ισχύει και να εφαρμόζεται από το τέως Ταμείο Νομικών και μετά την ισχύ του Ν. 2556/1997.

Επομένως, έχουμε τη γνώμη ότι δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 2556/1997 (άρθρο 20) στο Ε.Τ.Α.Α.-Τ.Α.Ν., εφόσον αυτές αναφέρονται στις διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 997/1979 και του άρθρου 51 του Ν. 1140/1981, οι οποίες καταργήθηκαν με τη διάταξη του άρθρου 24 του Ν. 1276/1982.

Το τμήμα, βεβαίως, αναφέρει, ότι σύμφωνα με το με αριθ. πρωτ. Φ 10043/19575/1121/26-10-2010 έγγραφο της Γ.Γ.Κ.Α. με αποδέκτη το Ε.Τ.Α.Α.-Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και με κοινοποίηση στο Ε.Τ.Α.Α.-Τ.Α.Ν., η προϋπόθεση της ένδειας που τίθεται με την καταστατική διάταξη του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. (άρθρο 23 του Ν. 915/1979) για τη συνταξιοδότηση των ανίκανων τέκνων ουσιαστικά καταργείται μετά την ισχύ του άρθρου 20 του Ν. 2556/1997, εφόσον οι καταστατικές διατάξεις που καθορίζουν τις προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης στα ανίκανα τέκνα καταργούνται με την εν λόγω διάταξη, και βεβαίως εκφράζει τον προβληματισμό του εάν μετά τη δημοσίευση αυτής της εγκυκλίου, θα εξακολουθήσουν να ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 7 του Ν. 730/1977 για τις προϋποθέσεις της χορήγησης σύνταξης στα ανίκανα τέκνα και στο Ε.Τ.Α.Α.-Τ.Α.Ν. ή θα καταργηθούν.

Η εγκύκλιος όμως αυτή, αφενός μεν αφορά το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε, επομένως δεσμεύει μόνον αυτό, αφού είναι «RES INTERNA», αφορά δηλαδή δική του εσωτερική υπόθεση και δίδεται με αφορμή δική του καταστατική διάταξη, αφετέρου δε, όσα αναφέρονται στην εγκύκλιο αυτή είναι μία ερμηνεία της

διατάξεως του άρθρου 20 του Ν. 2556/1997, η οποία όμως δεν προκύπτει αστό το περιεχόμενο της διάταξης αυτής, ούτε και μπορεί να κατισχύσει η εν λόγω διάταξη των καταστατικών διατάξεων του Ταμείου, αλλά ούτε και να καταργήσει αυτές, καθόσον από το περιεχόμενο της διάταξης του άρθρου 20 του Ν. 2556/1997, δεν προκύπτει ρητά ούτε αναφέρεται σαφώς στο άρθρο αυτό ότι οι καταστατικές διατάξεις όλων των ασφαλιστικών Οργανισμών και Ταμείων, που καθορίζουν τις προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης στα ανίκανα τέκνα καταργούνται ρητά με την εν λόγω διάταξη.

Η άποψη αυτή ενισχύεται σημαντικά από το γεγονός ότι μετά την ισχύ του νόμου αυτού οι διατάξεις κάθε ασφαλιστικού οργανισμού, που καθόριζαν τις προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης στα ανίκανα τέκνα εφαρμόζονταν από τους εν λόγω οργανισμούς χωρίς να καταργηθούν.

Πέραν τούτων, αναφέρουμε ότι παρά τη σύσταση του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.) με το άρθρο 25 του Ν. 3655/2008 (Φ.Ε.Κ. 58 Α'), στην παράγραφο 4 του άρθρου αυτού, ορίζεται ρητά ότι οι ανωτέρω τομείς του Ενιαίου Ταμείου διέπονται από τις οικείες καταστατικές διατάξεις των αντίστοιχων εντασσομένων Ταμείων και Κλάδων, οι οποίες καθίστανται εφεξής καταστατικές διατάξεις των Τομέων αυτών.

(Γ.) Το κρίσιμο ερώτημα υποβάλλεται επειδή, αν γίνει δεκτό ότι από τώρα κι εφεξής ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 20 του Ν.2556/1997, όπως αυτές συμπληρώθηκαν με το άρθρο 61 παρ. 1 του Ν.3518/2006, που εκτός των άλλων, προβλέπουν και την κατάργηση της απορίας των ανίκανων τέκνων τίθενται, πλέον, νέες συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις.

II. Α. Στο **άρθρο 25 παρ. 1, 3 και 4 του Ν. 3655/2008** (ΦΕΚ Α' 58) «Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις» ορίζεται ότι : «**1.** Συνιστάται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), με την επωνυμία *Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ)*, **3.** Σε κάθε κλάδο του Ενιαίου Ταμείου εντάσσονται, ..., τα παρακάτω Ταμεία και κλάδοι, ως Τομείς με πλήρη λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια έκαστος. Ειδικότερα: Α) Στον κλάδο κύριας ασφάλισης εντάσσονται: α) ..., β) ..., γ) το Ταμείο Νομικών, ως Τομέας Ασφάλισης Νομικών

(ΤΑΝ). **4.** Οι ανωτέρω Τομείς του Ενιαίου Ταμείου διέπονται από τις οικείες καταστατικές διατάξεις των αντίστοιχων εντασσόμενων Ταμείων και κλάδων, οι οποίες καθίστανται εφεξής καταστατικές διατάξεις των Τομέων αυτών, καθώς και τις διατάξεις της γενικότερης νομοθεσίας, όπως αυτές εκάστοτε ισχύουν».

Β. 1. Στο **άρθρο 18 παρ. 1 περ. Α'** του **Ν. 4114/1960** «Κώδικας περί του Ταμείου Νομικών» (ΦΕΚ Α' 164), όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 7 του Ν. 730/1977, ορίζεται ότι : «*Δικαιούνται συντάξεως : Α')* *Εν περιπτώσει θανάτου εγγάμου ησφαλισμένου έχοντος συμπληρώσει χρόνον ασφαλίσεως 10 ετών ή εγγάμου συνταξιούχου του Ταμείου, η χήρα σύζυγος και τα νόμιμα ή νομιμοποιηθέντα ή διά δικαστικής αποφάσεως πλήρως αναγνωρισθέντα, ως και τα φυσικά (εξώγαμα) έναντι της ησφαλισμένης μητρός κατά τους ορισμούς του Αστικού Κώδικος τέκνα, εφ'όσον τα μεν άρρενα είναι ανήλικα και άγαμα, τα δε θήλεα άγαμα. Προς τα ανήλικα τέκνα εξομοιούνται και τα άγαμα άρρενα, ενήλικα μεν αλλ' άπορα και ανίκανα προς άσκησιν οιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος, εφ'όσον η ανικανότης επήλθε διαρκούσης της ανηλικιότητός των, ως και τα άρρενα άγαμα τα μη υπερβάντα το 25ον έτος της ηλικίας των, εφ'όσον τυγχάνωσι σπουδασταί Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ή Ανωτέρων Σχολών.».*

2. Στο **άρθρο 22 παρ. 2** του ίδιου νόμου (όπως η παράγραφος αντικαταστάθηκε με το άρθρο 11 του Ν. 730/1977) ορίζεται ότι : «*Η σύνταξις διακόπτεται: α) ..., β) Εάν άγαμα θήλεα τέκνα ή αδελφαί, μετά την συμπλήρωσιν του 25^{ου} έτους της ηλικίας, λαμβανομένων υπ' όψιν των κατ' ιδίαν περιστάσεων, δύνανται κατά την κρίσιν του Διοικητικού Συμβουλίου, να προσπορίζωνται τα προς το ζην εξ εργασίας ή περιουσίας αυτών».*

Γ. 1. α. Στο **άρθρο 20 παρ. 1 του Ν. 2556/1997** «Μέτρα κατά της εισφοροδιαφυγής, διασφάλιση εσόδων Ι.Κ.Α. και άλλα θέματα» (ΦΕΚ Α' 270), όπως η παράγραφος διαμορφώθηκε κατόπιν προσθήκης με το άρθρο 61 παρ. 1 του Ν. 3518/2006 και το άρθρο 26 παρ. 5 του Ν. 4075/2012, **ορίζεται** ότι : «*Οι διατάξεις του άρθρου 19 του ν.997/1979, όπως αυτό τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 51 του ν.1140/1981, αντικαθίστανται ως ακολούθως:*

"Το δικαίωμα σύνταξης που προβλέπεται από τις καταστατικές διατάξεις των ασφαλιστικών οργανισμών, πλην Ι.Κ.Α. και Ο.Γ.Α., για άγαμα παιδιά, αδέρφια, εγγονούς, προγονούς θανόντων ασφαλισμένων και συνταξιούχων, καθώς και το δικαίωμα προσαύξησης της σύνταξης γι' αυτά, παύει με τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους ή σε περίπτωση συνεχίσεως των σπουδών σε ανώτερα ή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα με τη συμπλήρωση του 24ου έτους, εφόσον δεν ασκούν επάγγελμα ή δεν λαμβάνουν σύνταξη από δική τους εργασία.

Τα παραπάνω όρια ηλικίας δεν ισχύουν προκειμένου για παιδιά, αδέρφια, εγγονούς, προγονούς, που είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία, εφόσον η ανικανότητά τους επήλθε πριν από τη συμπλήρωση των προαναφερόμενων ορίων ηλικίας.

Ειδικά για παιδιά, αδέρφια, εγγονούς, προγονούς, που πάσχουν από νευροψυχιατρικές παθήσεις, η ανικανότητα για κάθε εργασία που οφείλεται στις παθήσεις αυτές απαιτείται να έχει επέλθει πριν τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας.

Κάθε αντίθετη καταστατική διάταξη, καταργείται.

Δικαιώματα που έχουν ήδη θεμελιωθεί με προϊσχύουσες διατάξεις, πλην των διατάξεων που αναφέρονται στην προσαύξηση της σύνταξης, εξακολουθούν να ισχύουν.

Προκειμένου για τα παιδιά, τα εγγόνια και τους προγονούς που συμπλήρωσαν το 18ο έτος της ηλικίας τους πριν από την εισαγωγή τους σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές και εφόσον η εισαγωγή τους σε αυτές τις σχολές γίνει μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος με αυτό της ενηλικίωσης, το δικαίωμα σε σύνταξη, καθώς και το δικαίωμα προσαύξησης της σύνταξης για αυτά, παρατείνεται για το χρονικό διάστημα μεταξύ του επόμενου της ενηλικίωσης μήνα και μέχρι το μήνα έναρξης του ακαδημαϊκού έτους».

β. Στην προϊσχύσασα έκδοσή του το άρθρο 19 του Ν. 997/1979 «Περί συστάσεως Ταμείου Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών και ετέρων τινών διατάξεων» (ΦΕΚ Α' 287), όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 51 του Ν. 1140/1981 (ΦΕΚ Α' 68) και με έναρξη ισχύος την 1.4.1981, **όριζε** ότι:

«1. Η κατά τας διατάξεις της νομοθεσίας των ασφαλιστικών οργανισμών αρμοδιότητος Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, πλην του ΟΓΑ και του ΙΚΑ προβλεπομένη σύνταξις δι' άγαμα τέκνα ή αδελφάς θανόντων ησφαλισμένων ή συνταξιούχων διακόπτεται από της συμπληρώσεως του 18ου έτους της ηλικίας των, ή εν περιπτώσει συνεχίσεως των σπουδών των από της συμπληρώσεως του 24ου έτους της ηλικίας των.

Τα ανωτέρω όρια ηλικίας δεν ισχύουν προκειμένου περί τέκνων ή αδελφών ανικάνων προς πάσαν βιοποριστικήν εργασίαν, εφ' όσον η ανικανότης επήλθεν προ της συμπληρώσεως των ορίων τούτων ηλικίας ή μετ' αυτά και δεν λαμβάνουν εξ άλλης πηγής σύνταξιν ανωτέραν του κατωτάτου ορίου συντάξεως, το οποίον δικαιούνται από τον οικείον Ασφαλιστικόν Οργανισμόν.

2. Ειδικώς δια τας αγάμους ή διεζευγμένας θυγατέρας ή αδελφάς η σύνταξις επαναχορηγείται ή συντρεχούσης περιπτώσεως, το πρώτον χορηγείται μετά την συμπλήρωσιν του 55ου έτους της ηλικίας των και εφ' όσον δεν λαμβάνουν εξ εργασίας ή συντάξεως εξ ετέρας πηγής ποσόν μεγαλύτερον του κατωτάτου ορίου συντάξεως το οποίον χορηγείται δια την κατηγορίαν τους από τον οικείον ασφαλιστικόν Οργανισμόν. Το όριον τούτο προσαυξάνεται εις το 60ον έτος από 1.1.1982 και εις το 65ον από 1.1.1985.

3. Πάσα αντίθετος διάταξις καταργείται.

4. ».

Υ. Στην αρχική του έκδοση το ανωτέρω άρθρο 19 όριζε ότι :

«1. Η κατά τας διατάξεις της νομοθεσίας των ασφαλιστικών οργανισμών αρμοδιότητος Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, πλην του Ο.Γ.Α. και του Ι.Κ.Α. προβλεπομένη σύνταξις των αγάμων τέκνων θανόντων ησφαλισμένων ή συνταξιούχων διακόπτεται από της συμπληρώσεως του 18ου έτους της ηλικίας των, ή, εν περιπτώσει συνεχίσεως των σπουδών των, από της συμπληρώσεως του 24ου έτους της ηλικίας των.

Τα ανωτέρω όρια ηλικίας δεν ισχύουν προκειμένου περί τέκνων ανικάνων προς πάσαν βιοποριστικήν εργασίαν, εφύ όσον η ανικανότης επήλθεν προ της συμπληρώσεως των ορίων τούτων ηλικίας.

2. Ειδικώς διά τας αγάμους ή διαζευγμένας θυγατέρας η σύνταξις επαναχορηγείται ή, συντρεχούσης περιπτώσεως, το πρώτον χορηγείται μετά την συμπλήρωσιν του 55ου έτους της ηλικίας των και εφύ όσον δεν εργάζονται ή δεν λαμβάνουν σύνταξιν εξ ετέρας πηγής. Το όριον τούτο προσαιξάνεται εις το 60ον έτος από 1.1.1982 και εις το 65ον από 1.1.1985.

3. Πάσα αντίθετος διάταξις καταργείται από 1.1.1980.

4. ».

2. Στο άρθρο 24 του Ν. 1276/1982 «Για τη συγχώνευση του κλάδου συντάξεων του Ταμείου Ασφαλίσεως Προσωπικού Εταιρείας Διαχειρίσεως Ειδών Μονοπωλίου του Ελληνικού Δημοσίου στο Ι.Κ.Α. και ρύθμιση άλλων ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών θεμάτων» (ΦΕΚ Α' 100) ορίζεται ότι «Οι διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 997/1979, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με το άρθρο 51 του Ν. 1140/1981, δεν εφαρμόζονται σε ασφαλιστικούς οργανισμούς που διέπονται από δικές τους καταστατικές διατάξεις, οι οποίες ίσχυαν πριν από τις πιο πάνω μεταβολές, επαναφέρονται δε σε ισχύ οι καταστατικές αυτές διατάξεις».

III. Από τις ανωτέρω διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, συνάγονται τα ακόλουθα:

A. Από την έναρξη λειτουργίας του συσταθέντος ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων (ΕΤΑΑ)», στον Κλάδο της κύριας ασφάλισής του εντάχθηκε, μεταξύ άλλων, το Ταμείο Νομικών (Τ.Ν.), ως Τομέας Ασφάλισης Νομικών (Τ.Α.Ν.), οι δε καταστατικές διατάξεις του Τ.Ν. καθίστανται από την έναρξη ισχύος του νόμου (3.4.2008) καταστατικές διατάξεις του Τ.Α.Ν. Ό,τι, επομένως, ίσχυε για το Ταμείο Νομικών, του οποίου οι καταστατικές διατάξεις έχουν θεσπιστεί από το έτος 1960 (Ν. 4114) και του οποίου καθολικός διάδοχος είναι το ΕΤΑΑ διαμέσου του ΤΑΝ (άρ. 38 του Ν. 3655/2008), ισχύει πλέον αυτοδικαίως για τον Τομέα Ασφάλισης Νομικών.

Με το άρθρο 20 του Ν. 2556/1997, όπως ισχύει, αντικαταστάθηκαν συγκεκριμένες, ρητά αναφερόμενες, διατάξεις (και μόνο), δηλαδή οι διατάξεις του

άρθρου 19 του Ν. 997/1979, όπως αυτές ίσχυσαν μετά την τροποποίηση και συμπλήρωσή τους με το άρθρο 51 του Ν. 1140/1981, και οι οποίες δεν είχαν εφαρμογή στο Ταμείο Νομικών.

Ειδικότερα, με ρητή διάταξη του νόμου (άρ. 24 του Ν. 1276/1982), η ισχύς της οποίας άρχισε την 1-9-1982 (επ. άρ. 25), οι αντικατασταθείσες με το ανωτέρω άρθρο 20 διατάξεις δεν είχαν εφαρμογή στο Ταμείο Νομικών, το οποίο είχε δικές του καταστατικές διατάξεις, με έναρξη ισχύος πριν από τις νομοθετικές μεταβολές, που επήλθαν τα έτη 1979 και 1981 με τους προαναφερθέντες νόμους, και οι οποίες επαναφέρθηκαν σε ισχύ.

Β. Περαιτέρω, επί του ερωτήματος διατυπώθηκαν δύο γνώμες:

1. Σύμφωνα με την γνώμη της πλειοψηφίας, που διαμορφώθηκε από τον Πρόεδρο Ιωάννη Τριάντο, Αντιπρόεδρο ΝΣΚ, και τους Νομικούς Συμβούλους Α. Χαρλαύτη, Μ. Ανδροβιτσάνεα, Β. Πανταζή, Γ. Ανδρέου και Αδ. Καπετανάκη (ψηφοί 6), οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 997/1979, με οποιαδήποτε εκδοχή, δεν είναι θεμελιωτικές συνταξιοδοτικού δικαιώματος έναντι ασφαλιστικών οργανισμών, των οποίων η νομοθεσία είχε ρυθμίσει τα σχετικά ζητήματα, και δεν σκοπούν στην κατάργηση των όρων και προϋποθέσεων, που έχουν προβλεφθεί ειδικότερα από τη νομοθεσία κάθε ασφαλιστικού οργανισμού, όπως στην προκειμένη περίπτωση, κατά την οποία εξακολουθεί, κατά τις καταστατικές διατάξεις του Τομέα, να ισχύει (μεταξύ άλλων, και) η προϋπόθεση της μη εξασφάλισης των αναγκαίων προς το ζην (πρβλ ΣΤΕ 742/1991).

Εξάλλου, στην νεώτερη (γενική) διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Ν. 2556/1997 δεν οριοθετείται το πεδίο εφαρμογής της, όπως με τις προϊσχύσασες διατάξεις, οι οποίες όριζαν ρητώς ότι αναφέρονται σε διατάξεις της νομοθεσίας των ασφαλιστικών οργανισμών αρμοδιότητας του (τότε) Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, και επομένως δεν συνάγεται πέραν πάσης αμφιβολίας ότι έχει εφαρμογή και στο ΕΤΑΑ-TAN, το οποίο διέπεται από τις προγενέστερες ειδικές διατάξεις.

Κατά συνέπεια, έχουν πλήρη εφαρμογή οι καταστατικές διατάξεις των άρθρων 7 και 11 του Ν. 730/1977, που αντικατέστησαν τις διατάξεις του άρθρου 18 παρ. 1 και 22 παρ. 2, αντιστοίχως, του Ν. 4114/1960.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές έχουν δικαίωμα συντάξεως από το ΤΑΝ τα τέκνα: α) τα άρρενα εφόσον είναι ανήλικα και άγαμα, β) τα θήλεα εφόσον είναι άγαμα, γ) τα ενήλικα άρρενα εφόσον, όμως, είναι άπορα και ανίκανα για την άσκηση οποιουδήποτε βιοποριστικού επαγγέλματος και με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι η ανικανότητα επήλθε πριν την ενηλικίωσή τους, δ) τα άρρενα άγαμα μέχρι την ηλικία των 25 ετών εφόσον είναι σπουδαστές. Τέλος, η χορηγηθείσα σύνταξη διακόπτεται, μεταξύ άλλων, και όταν τα άγαμα θήλεα μετά την συμπλήρωση του 25^{ου} έτους της ηλικίας τους έχουν την δυνατότητα να προσπορίζονται τα προς το ζην από την εργασία ή την περιουσία τους.

Ήδη, με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 9 του Ν. 1976/4.12.1991, από την έναρξη ισχύος του νόμου, και για τα θήλεα τέκνα ισχύουν οι ίδιες προϋποθέσεις που προβλέπονται για τα άρρενα.

2. Κατά τη μειοψηφήσασα γνώμη του Νομικού Συμβούλου Δημητρίου Αναστασόπουλου (ψήφος 1) είναι αρκούντως προφανές ότι οι διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 του Ν. 2556/1997 εισάγουν νεώτερο δίκαιο και για το λόγο αυτό υπερισχύουν των ρυθμίσεων του άρθρου 24 του Ν. 1276/1982. Λαμβανομένου δε υπ' όψιν ότι οι εν λόγω νεώτερες διατάξεις δεν προέβλεψαν ότι το υπ' αυτών εισαγόμενο δίκαιο για τη συνταξιοδότηση τέκνων ασφαλισμένων σε κοινωνικοασφαλιστικούς οργανισμούς υποχωρεί έναντι των καταστατικών διατάξεων των οργανισμών αυτών (άρα και του ΕΤΑΑ – ΤΑΝ), έπεται ότι οι προϋποθέσεις της κατά τα ως άνω συνταξιοδότησης διέπονται αποκλειστικά από τις νεώτερες αυτές διατάξεις και όχι από τις κατ' ιδίαν καταστατικές διατάξεις.

Υπενθυμίζεται μάλιστα, ότι οι αρχικές διατάξεις του άρθρου 19 του Ν. 997/1979 και του άρθρου 51 του Ν. 1140/1981, αποσκοπούσαν στην ενιαία ρύθμιση του θέματος της συνταξιοδότησεως των τέκνων και αδελφών των θανόντων ασφαλισμένων και συνταξιούχων των οργανισμών κοινωνικών ασφαλίσεων, των τελούντων υπό την εποπτεία του (τότε) Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, πλην του ΟΓΑ και του ΙΚΑ, των οποίων η νομοθεσία περιελάμβανε

όμοιες διατάξεις. Με τις ως άνω ενοποιητικές ρυθμίσεις επήλθε κατάργηση των προϋφισταμένων περί συνταξιοδότησεως διατάξεων της καταστατικής νομοθεσίας των κατ' ιδίαν οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (πρβλ ΣΤΕ 603/1991). Ομοίως ενιαία ρύθμιση επιδιώκει και ο νεώτερος Ν. 2556/1997, ο οποίος με το άρθρο 20 παρ. 1 αντικαθιστά τις ως άνω προγενέστερες διατάξεις και για το λόγο αυτό (της ενοποίησης) δεν προβλέπει εξαιρέσεις στην εφαρμογή του. Κατόπιν αυτού, σύμφωνα με τη γνώμη της μειοψηφίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η κατά το ιστορικό του ερωτήματος συνταξιοδότηση διέπεται από το Ν. 2556/1997 και όχι τις καταστατικές διατάξεις του ΕΤΤΑ – ΤΑΝ.

IV. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω επί του τεθέντος ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ε' Τμήμα) γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, ότι με τις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 του Ν. 2556/1997 δεν καταργήθηκαν οι καταστατικές διατάξεις του ΕΤΑΑ/ΤΑΝ και ιδίως η διάταξη που προβλέπει για την συνταξιοδότηση ενηλίκων τέκνων να συντρέχει (μετά της αναπηρίας) και απορία του τέκνου, καθώς και η διάταξη που προβλέπει συνέχιση συνταξιοδότησης των φοιτητών μέχρι τη συμπλήρωση του 25ου έτους (σε αντίθεση με το 24ο που προβλέπει το άρθρο 20 του Ν. 2556/1997)._

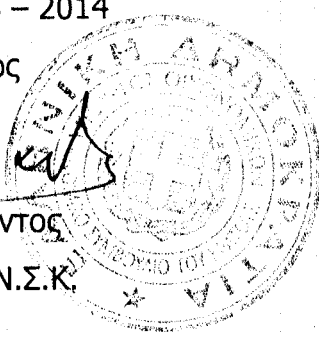
ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 24-6-2014

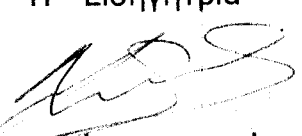
Ο Πρόεδρος

Ιωάννης Τριάντος

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Αδαμαντία Καπετανάκη

Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.